

Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 11. 1977, sp. zn. Plsf 3/77, ECLI:CZ:NS:1977:PLSF.3.1977.1

Číslo: 35/1977

Právní věta: K niektorým otázkam výkladu a používania ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.11.1977

Spisová značka: Plsf 3/77

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Zpráva

Hesla: Náhrada škody, Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, Řízení trestní

Předpisy: 99/1963 Sb. § 135 40/1964 Sb. § 421 58/1959 Sb. § 4

§ 12

§ 18

§ 27

§ 28

§ 5

§ 6

§ 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom vyjadruje jednu z významných záruk socialistického právneho poriadku. Jeho vydanie je aj realizáciou zákonnej úpravy predpokladanej v ustanovení § 426 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/64 Zb.).

Chyby a nedostatky pri výkone rozhodovacej činnosti štátnych orgánov ako aj orgánov, na ktoré úlohy štátnych orgánov prešli, alebo ich nesprávny úradný postup sú javom nežiadúcim a spoločensky škodlivým. Preto im treba brániť účinnými prostriedkami. Zákonná úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím i úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom má predovšetkým reparačnú funkciu. Zákon má však značný význam i z hľadiska ďalšieho upevňovania socialistickej zákonitosti a zvýšenia právnej istoty občanov a organizácií.

Súdy rozhodujú v občianskom súdnom konaní o náhrade škody iba v prípadoch, v ktorých sa nepodarilo vec vybaviť pri predbežnom prerokovaní s príslušným ústredným orgánom. Bez predbežného prerokovania s príslušným ústredným orgánom môžu sudy vo veci konať len v prípadoch škody z nesprávneho úradného postupu.

V mnohých prípadoch dochádza k vybaveniu návrhu na náhradu škody už na podklade predbežného prerokovania na príslušnom ústrednom orgáne.

Zákon č. 58/1969 Zb. upravuje zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o väzbe alebo o treste a nesprávnym úradným postupom.

Nároky na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. sú svojou povahou občianskoprávne nároky, pričom právna úprava kladie nemalý význam na ich predbežné prerokovanie s ústredným orgánom (§ 9 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.). Nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe alebo o treste treba vždy vopred prerokovať.

Pokiaľ ide o nároky na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, predbežné prerokovanie sa zo zákona nevyžaduje. Neznamená to však, že by sa aj tu nemalo využívať možnosť na odstránenie dôsledkov narušenia právnych vzťahov skôr, než dôjde k podaniu žaloby na súde.

Ústredným orgánom, s ktorým sa má vec predbežne prerokovať, je za oblasť rozhodovacej činnosti súdov na trestnom a občianskoprávnom úseku, rozhodovacej činnosti ďalších orgánov činných v trestnom konaní a rozhodovacej činnosti štátnych notárstiev ministerstvo spravodlivosti tej republiky (ČSR alebo SSR), na území ktorej má sídlo orgán, ktorý rozhodol v prvom stupni. Ak však nárok na náhradu škody vzišiel z rozhodnutia vydaného v trestnom konaní súdnom proti osobám podliehajúcim vojenskej súdnej právomoci, je týmto orgánom ústredný orgán, ktorý vykonáva správu vojenských súdov, teda Ministerstvo národnej obrany. V ostatných prípadoch je týmto orgánom, ak ide o vec patriacu do pôsobnosti Československej socialistickej republiky, federálny ústredný orgán, do pôsobnosti ktorého patrí odvetvie štátnej správy, v ktorom bolo nezákonné rozhodnutie vydané. Ak ide o vec patriacu do pôsobnosti Českej alebo Slovenskej socialistickej republiky, je týmto orgánom ústredný orgán republiky, do pôsobnosti ktorého patrí odvetvie štátnej správy, v ktorom bolo nezákonné rozhodnutie vydané. Ak niet takéhoto ústredného orgánu, je týmto orgánom ministerstvo spravodlivosti (ČSR alebo SSR); to platí aj v prípade, keď nezákonné rozhodnutie vydal orgán spoločenskej organizácie.

Zmyslom predbežného prerokovania nároku je využitie zákonných možností na to, aby k náprave narušených vzťahov došlo jednaním medzi občanmi a ústredným orgánom a aby sa v týchto prípadoch pokiaľ možno predišlo súdному konaniu.

Poškodení sa obracajú na súd až vtedy, keď predbežné prerokovanie nevedlo k uspokojeniu nároku. Pokiaľ poškodení uplatňujú nároky na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, u ktorých predbežné prerokovanie nie je predpokladom uplatnenia nároku na súde, odkazujú ich ministerstvá spravodlivosti na občianske súdne konanie. K uplatneniu nároku na súde po bezvýslednom predbežnom prerokovaní napokon dochádza v dôsledku neukončeného šetrenia na ministerstvách spravodlivosti do šiestich mesiacov odo dňa podania žiadosti.

Predbežné prerokovanie nárokov na príslušných ústredných orgánoch v podstate plní svoj účel. K mimosúdному vyporiadaniu dochádza vo vyše jednej tretiny prípadov.

Pokiaľ ide o škodu spôsobenú rozhodnutím o treste v prípadoch, keď žiadateľ nastúpil trest, ktorý mu bol predtým podmiennečne odložený, a rozhodnutie o tom, že sa trest vykoná, bolo neskôr na

podklade sťažnosti pre porušenie zákona zrušené a bolo vyslovené, že sa odsúdený osvedčil, náhradu za trest nemožno priznať. Takéto prípady nemožno totiž zahrnúť pod ustanovenie § 6 zákona č. 58/1969 Zb., takže platná právna úprava nedáva podklad na odškodnenie.

Dôvodom neposkytnutia náhrady škody za väzbu je spravidla záver, že si žiadateľ väzbu zavinil sám, alebo neboli splnené podmienky uvedené v § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., t. j. že trestné stíhanie nebolo zastavené alebo že nedošlo k oslobodeniu spod obžaloby.

Niektoré žiadosti o priznanie náhrady zo strany ústredného orgánu sa zamietajú pre oneskorené uplatnenie (premlčanie nároku) alebo pre nedostatok dôkazov o vzniku škody.

Podľa ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie alebo napokon orgán spoločenskej organizácie, na ktorú prešlo plnenie úloh štátneho orgánu. Poškodený sa môže domáhať náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, ďalej v trestnom konaní súdnom, pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe a treste, a v správnom konaní. Ak nejde o prípady hodné zvláštneho zreteľa, nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím možno priznať len vtedy, ak účastník využil možnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu opravný prostriedok. Podmienkou priznania nároku je to, že nezákonné rozhodnutie príslušný orgán zrušil alebo zmenil. Tým sa zabezpečuje, že otázku, či je právoplatné rozhodnutie nezákonné, zodpovedne zväžil už pred začatím konania o náhradu škody kvalifikovaný orgán.

Prax súdov v rozhodovaní o nárokoch zo zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím správne vychádza z toho, že otázku nezákonnosti rozhodnutia nemožno riešiť ako predbežnú otázku bez toho, aby toto rozhodnutie pre nezákonnosť bolo predtým zrušené príslušným orgánom. Keď súdy rozhodujú o náhrade škody, správne vychádzajú zo záveru, že sú rozhodnutím tohto orgánu viazané. V porovnaní s ostatnými uplatnenými nárokmi na náhradu škody z iných právnych dôvodov (či už zo zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe alebo o treste, alebo zo zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom), sú prípady náhrady škody zo zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím celkom zriedkavé, a z toho ešte často rozhodnutia, z ktorých sa nároky na náhradu škody vyvodzovali, neboli právoplatné alebo neboli ešte zrušené pre nezákonnosť, takže žaloby boli predčasné.

Predpokladom zodpovednosti za škodu z rozhodnutia o väzbe a treste je skutočnosť, že voči občanovi bolo trestné konanie zastavené alebo že bol oslobodený spod obžaloby. Ak ide o rozhodnutie o väzbe, právo na náhradu škody nemá však ten, kto si väzbu zavinil sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, a ten, kto bol oslobodený spod obžaloby alebo proti ktorému bolo trestné stíhanie zastavené iba preto, že nie je za spáchaný trestný čin trestne zodpovedný alebo že mu bola udelená milosť, prípadne že trestný čin bol amnestovaný. Právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o treste nemá ten, kto si úmyselne privodil svoje odsúdenie alebo proti komu bolo neskoršie trestné stíhanie zastavené iba preto, že mu bola udelená milosť alebo že po právoplatnosti pôvodného rozsudku bola udelená amnestia vzťahujúca sa na čin, za ktorý bol uložený pôvodný trest.

Pokiaľ ide o nárok na náhradu škody za navyše vykonanú väzbu, nejde zo strany súdu ani o nesprávny úradný postup podľa ustanovenia § 18 zákona č. 58/1969 Zb., ani o nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe alebo o treste v zmysle ustanovení § 5 a § 6 citovaného zákona, ak v dôsledku odchylného právneho posúdenia skutku uvedeného v obžalobe bol obžalovaný odsúdený na miernejší trest ako na nepodmienečný trest odňatia slobody (a pokiaľ tu nie je možné započítanie väzby), alebo ak uložený nepodmienečný trest bol kratší ako bola väzba.

Napr. vo veci sp. zn. 14 C 175/75 zamietol Mestský súd v Bratislave žalobu o náhradu škody za väzbu vykonanú navyše v trestnom konaní, a to v trvaní 2 mesiacov a 3 dní, pre nedostatok zákonných podmienok stanovených v § 5 a § 6 zákona č. 58/1969 Zb. s odôvodnením, že v danom prípade nedošlo k zastaveniu trestného stíhania ani k oslobodeniu spod obžaloby či už v pôvodnom, alebo v neskoršom konaní. Súd na základe zisteného skutočného stavu, že totiž žalobcu vzali do väzby podľa uznesenia okresného prokurátora dňa 5. 4. 1972 z dôvodov uvedených v ustanovení § 67 písm. a), b) Trestného poriadku ¹⁾ pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 222 ods. 1 Trestného zákona ²⁾ a rozsudkom okresného súdu v B. zo 7. 6. 1973 bol odsúdený pre trestný čin ublíženia na zdraví a pre prečin proti záujmom socialistického hospodárstva podľa § 2 písm. d) zákona č. 150/1969 Zb. na úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 12 mesiacov nepodmienečne a uznesením tohto súdu bol toho istého dňa prepustený z väzby na slobodu, vychádzal z toho, že v danom prípade ďalšie držanie vo väzbe nebolo zavinené ani nesprávnym úradným postupom súdu podľa ustanovenia § 18 zákona č. 58/1969 Zb.

Na otázku, ako postupovať, ak väzba trvá dlhšie, než bol uložený trest odňatia slobody, i keď v trestnom konaní sa náležite postupovalo podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku, najmä podľa ustanovení § 67, § 72 a § 74 Trestného poriadku, a keď teda nemožno postup súdu hodnotiť ako nesprávny úradný postup, nedáva zákon výslovne odpoveď. Súdna prax vychádza teda správne z toho, že sa náhrada škody neposkytuje, pretože zákon tieto prípady výslovne neupravuje.

Bez problémov nie sú ani spory, v ktorých sa skúma, či ten, na kom bola väzba vykonaná, si väzbu zaviniť sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia (§ 5 ods. 2 písm. a/ zákona č. 58/1969 Zb.).

Posudzovanie viny obvineného na vzatí do väzby je náročnou otázkou a jej úplné objasnenie v daných prípadoch nie je vždy dobre možné v rámci predbežného prerokovania nároku. Je ale v každom prípade nesprávne a v rozpore so zásadou materiálnej pravdy, ak súdy dostatočne nezistujú, či skutočne osoba vzatá do väzby svojím konaním dala príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženie, a ak len preberajú dôvody, o ktoré bolo rozhodnutie o uvalení väzby opreté, a okrem výsluchu žalobcu a obsahu trestných spisov nevykonávajú žiadne iné dôkazy.

K vylúčeniu nároku na odškodnenie za väzbu podľa ustanovenia § 5 ods. 2 písm. a) zákona č. 58/1969 Zb. totiž nestačí, že tu bol zákonný dôvod väzby v zmysle ustanovenia § 67 Trestného poriadku alebo jej trvania v zmysle ustanovenia § 72 Trestného poriadku, ale treba, aby si obvinený sám väzbu zaviniť. I keď pritom zákon len príkladom uvádza, ktoré konanie obvineného treba považovať za zavinenie väzby (napr. pokus o útek), rozhodne vždy predpokladá určité konkrétne konanie obvineného, ktorým dal príčinu na uvalenie väzby. To znamená, že podľa úpravy vzatia do väzby a jej trvania zakotvenej v Trestnom poriadku bude tu zákonný dôvod väzby, keď v zmysle ustanovenia § 67 Trestného poriadku bude tu skutočnosť, ktorá odôvodňuje obavu, že obvinený napr. ujde alebo že bude pokračovať v trestnej činnosti alebo že bude pôsobiť na svedkov a pod. Pre vylúčenie nároku na odškodnenie za väzbu malo by však byť preukázané aj určité konanie obvineného, napr. pôsobenie na znalca, zastráňovanie svedkov, odstraňovanie dôkazov a pod., ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, lebo len v takomto prípade možno hovoriť o tom, že obvinený mal vinu na uvalení väzby. Nemožno preto jednoznačne vidieť zavinenie na uvalení väzby len v tom, že okresný prokurátor zdôvodnil vzatie do väzby konštatovaním, že išlo napr. o osobu niekoľkokrát súdne trestanú pre majetkové a iné delikty a vzhľadom na osobu páchatela je nebezpečenstvo, že by mohol ujsť alebo sa skrývať, aby sa vyhol trestnému stíhaniu a trestu, a že je to dôvodná obava, že by mohol i naďalej pokračovať v páchaní trestnej činnosti obdobnej povahy. Zrejme nepôjde taktiež o zavinenie na vzatí do väzby ani vtedy, keď sa obvinený ku spáchaniu trestného činu nepriznal alebo odmieta vypovedať a tak svojím konaním vzbudzuje dôvodné obavy, že by mohol mariť vyšetrovanie pôsobením na svedkov alebo spoluobvinených.

Pomerne početnú skupinu tvoria spory o náhradu škody spôsobenej nesprávnym postupom v rámci plnenia úloh štátnych orgánov a orgánov spoločenských organizácií, na ktoré prešlo plnenie úloh štátnych orgánov. Pojem nesprávneho úradného postupu sa v zákone bližšie nevymedzuje. V praxi sa vychádza z toho, že ustanovenie § 18 zákona č. 58/1969 Zb. predpokladá, že ide o tie prípady vzniku škôd, ktoré boli vyvolané inou činnosťou štátnych orgánov než rozhodovacou. O nesprávny úradný postup napr. išlo, keď orgány bezpečnosti nedostatočne zabezpečili majetok osôb, ktoré brali do väzby alebo neumožnili, aby sa o majetok týchto osôb postarali iné osoby, a na takomto majetku vznikla škoda, alebo ak opatrovník detí (ktorým bol ustanovený štátny orgán) nedostatočne plnil svoju funkciu a tým spôsobil, že maloleté deti prišli o výživné, prípadne keď nápravno-výchovný ústav chybné postupoval pri výkone zrážok na základe súdneho výkonu rozhodnutia, odsúdený bol ponechaný vo výkone trestu nad vymezenú rozsudkom alebo sa vykonal trest odňatia slobody, hoci sa na odsúdeného vzťahovala amnestia a pod.

Rozhodovanie o náhrade škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom je závislé i na úvahe o príčinnej súvislosti medzi takýmto postupom a vzniknutou škodou ako jedného z rozhodujúcich predpokladov zodpovednosti za škodu. Ani zákon č. 58/1969 Zb., ani Občiansky zákonník (zákon č. 40/1964 Zb.) pojem príčinnej súvislosti nijako nevymedzuje a otázka príčinnej súvislosti sa musí riešiť konkrétne v každom jednotlivom prípade zhodnotením všetkých významných okolností. Ide teda vlastne o objasnenie príčin, ktoré viedli k určitému výsledku a o starostlivé zváženie všetkých súvislostí. Za tohto stavu vznikajú ťažkosti pri zisťovaní dostatočných skutkových podkladov pre záver o tom, v čom bola napr. príčina súčasných zdravotných ťažkostí, za ktoré požaduje žalobca odškodnenie s tvrdením, že k poškodeniu či zhoršeniu zdravotného stavu došlo u neho v súvislosti s väzbou alebo v súvislosti s neprimeraným zákrokom príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti. Tu treba zdôrazniť, že nestačí len zistenie a konfrontovanie súčasného zdravotného stavu so zdravotným stavom pred vzatím do väzby. Záleží na spoľahlivom zistení radu ďalších faktov (v mnohých prípadoch aj za pomoci znalca) o tom, či okolnosť, z ktorej poškodený vyvodzuje vznik škody, ovplyvnila neskoršie zistený zdravotný stav, t. j. či je príčinná súvislosť medzi väzbou a poškodením alebo zhoršením zdravotného stavu žalobcu.

Je samozrejmé, že náhrada škody v prípadoch, keď došlo k poškodeniu na zdraví vo väzbe a výkone trestu, prislúcha z titulu nesprávneho úradného postupu za predpokladov stanovených v ustanovení § 18 zákona č. 58/1969 Zb. len v prípadoch, že tu nie sú podmienky pre nárok podľa ustanovení § 5 a § 6 citovaného zákona, t. j. nárok z rozhodnutia o väzbe a o treste.

Zisťovanie príčinnej súvislosti medzi podmienkami výkonu väzby a trestu a škodou je náročné.

Napr. vo veci Obvodného súdu pre Prahu 4 sp. zn. 8 C 83/73, v ktorej súd vykonal dokazovanie aj znalcom na príčinnú súvislosť medzi pobytom vo väznici a zdravotným stavom žalobcu z hľadiska zhoršenia jeho zdravotného stavu so zistením, že k zhoršeniu zdravotného stavu došlo počas pobytu vo väznici, keď bol držaný v prostredí ohrozujúcim zdravie a zlých podmienkach (v miestnosti sa dostatočne nekúrilo v noci, hoci išlo o zimné obdobie), následkom čoho prechladol na obličky, musel sa podrobiť operácii a došlo k odňatiu ľavej obličky. Zo znaleckého posudku súd zistil, že zhoršenie zdravotného stavu žalobcu je v súvislosti s jeho pobytom vo väzenskom ústave. Súd prvého stupňa žalobe vyhovel a z titulu odškodnenia za zhoršenie zdravotného stavu vo väzbe priznal žalobcovi náhradu vo výške 30 792 Kčs a náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti vo výške 753 Kčs mesačne.

Podobne vo veci sp. zn. 23 C 341/73 Okresného súdu v Ostrave sa ako príčina vzniku škody uvádzalo poškodenie na zdraví žalobcu počas jeho pobytu vo väznici v novembri 1970 okrem iného tým, že väzenský lekár nedodržel pri výkone zdravotnej služby správny liečebný postup a pri predbežnom zadržaní neboli v cele dodržané príslušné predpisy na ochranu zdravia.

Vo veci sp. zn. 6 C 111/74 Obvodného súdu pre Prahu 4 bolo príčinou, ktorá viedla ku škode, neodborné zachádzanie s osobným vozidlom pri jeho zaistení v súvislosti s trestným konaním, vedeným proti žalobcovi, a jeho nedostatočné umiestnenie na voľnom priestranstve na dvore, v dôsledku čoho došlo k poškodeniu laku a motora vozidla (zhrdzavenie piestnych krúžkov a ventilov).

Podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. zodpovedá za škodu spôsobenú rozhodnutím Československá socialistická republika, ak rozhodnutie vydal štátny orgán ČSSR; v ostatných prípadoch zodpovedá Česká socialistická republika alebo Slovenská socialistická republika. To platí aj vtedy, ak ide o škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Ustanovenie § 25 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. upravuje, že v právnych vzťahoch podľa tohto zákona vystupuje v mene štátu ústredný orgán uvedený v § 9 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. V prípade rozhodnutí vydaných v občianskom súdnom konaní, v trestnom konaní súdnom ako aj v konaní pred štátnym notárstvom je týmto ústredným orgánom ministerstvo spravodlivosti tej republiky (ČSR alebo SSR), na území ktorej má sídlo orgán, ktorý rozhodol v prvom stupni. Ak však ide o rozhodnutie vydané v trestnom konaní proti osobám podliehajúcim vojenskej súdnej právomoci, je týmto orgánom ústredný orgán, ktorý vykonáva správu vojenských súdov (Ministerstvo národnej obrany).

I keď určenie subjektu zodpovedného za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom je v zákone podrobné, poškodení občania niekedy nesprávne uplatňujú svoj nárok na náhradu škody proti československému štátu, zastúpenému tým štátnym orgánom, ktorý nezákonné rozhodnutie vydal alebo u ktorého predpokladajú, že uňho došlo k nesprávnemu úradnému postupu. V tomto smere možno konštatovať, že ani súdy nedbajú o to, či je žalovaný ten subjekt, ktorý podľa zákona za škodu zodpovedá alebo či je tento subjekt správne označený. Ani v prípadoch, v ktorých sú poškodené osoby zastúpené advokátom, nie je vždy v žalobách presné alebo úplné označenie žalovaného účastníka. Nedodržaním ustanovenia § 25 zákona č. 58/1969 Zb. v konaní a v súdnom rozhodnutí môžu potom nastať ťažkosti pri výkone súdneho rozhodnutia.

Vo veci sp. zn. 13 C 102/75 Obvodného súdu pre Prahu 1 uplatnil žalobca nárok na náhradu škody v zmysle ustanovenia § 18 zákona č. 58/1969 Zb. pre nesprávny úradný postup v súvislosti so zrušením práva užívať byt a s pridelením náhradného bytu proti československému štátu - ONV Praha 1, odbor bytového hospodárstva. Súd prvého stupňa, ani súd druhého stupňa nedbali na to, že takto označený žalovaný nemôže byť v súdnom konaní subjektom zodpovednosti za škodu podľa ustanovenia § 25 uvedeného zákona a že v mene štátu má vystupovať ústredný orgán uvedený v § 9 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.

Podľa ustanovenia § 12 zákona č. 58/1969 Zb., ak štát uhradil škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, má právo požadovať úhradu od štátneho orgánu, ktorý nezákonné rozhodnutie vydal. Ak nezákonné rozhodnutie vydal orgán spoločenskej organizácie, má štát právo na úhradu od ústredného orgánu tejto organizácie. Štátny orgán alebo ústredný orgán spoločenskej organizácie, proti ktorým štát s úspechom uplatnil postih, majú právo požadovať úhradu od toho, kto sa na vydaní nezákonného rozhodnutia podieľal, ak jeho vina bola zistená v trestnom alebo kárnom (disciplinárnom) konaní (§ 13 zákona č. 58/1969 Zb.).

Ak štát nahradil škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ale nemôže uplatniť postih proti štátnemu orgánu pre nedostatok jeho spôsobilosti mať práva a povinnosti alebo preto, že štátny orgán alebo spoločenská organizácia zanikli alebo že nezákonné rozhodnutie vydal ústredný orgán, má právo požadovať úhradu priamo na osobe, ktorá sa na vydaní nezákonného rozhodnutia podieľala, ak sa jej vina zistila v trestnom alebo v kárnom konaní. Ak štát nahradil škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom, má právo požadovať úhradu na osobách, ktoré sa nesprávneho úradného postupu dopustili. Postih voči pracovníkom riadi sa v ďalšom predpismi upravujúcimi pracovnoprávne vzťahy. Ak účasť na rozhodovaní (účasť na úradnom postupe) nenáležala k

povinnostiam vyplývajúcim z pracovného pomeru alebo z pomeru jemu na roveň postaveného, upravuje výšku postihu priamo zákon, a to vo forme stanovenej maximálnej hranice úhrady. Limit však neplatí, ak ide o škodu spôsobenú úmyselne. Ak nejde o škodu spôsobenú úmyselne, súd v prípadoch hodných osobitného zreteľa môže znížiť úhradu najmä s prihliadnutím k spoločenskému významu škody, k tomu, ako k nej došlo, a tiež k osobným a majetkovým pomerom toho, na kom sa úhrada požaduje.

Pokiaľ ide o dopad uvedených ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. na pracovníkov, ktorí sa na vydaní nezákonných rozhodnutí alebo na nesprávnych úradných postupoch podieľali, musí tu ísť o zodpovednosť subjektívnu; za takúto činnosť budú teda osoby, ktoré sa zúčastnili rozhodovacej činnosti, zodpovedné len za predpokladu, že zavinili svojím konaním vydanie nezákonného rozhodnutia a že zavinenie bolo zistené buď v trestnom alebo v kárnom konaní.

Ak ide o škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe, neprichádza tento postih vôbec do úvahy; je tu preto, že v týchto prípadoch podmienkou priznania odškodnenia nie je zistenie nezákonnosti týchto rozhodnutí.

Vydaním zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom bolo okrem iného zrušené ustanovenie § 426 Občianskeho zákonníka. Prípady, ktoré nastali do účinnosti zákona č. 58/1969 Zb., treba riešiť (v zmysle prechodných ustanovení tohto zákona) podľa ustanovenia § 421 O. z., avšak iba vtedy, ak ide o škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Pri škode spôsobenej nezákonným rozhodnutím jestvuje právny dôvod na náhradu škody iba od účinnosti zákona.

Niekedy v prípadoch, v ktorých treba použiť prechodné ustanovenie zákona č. 58/1969 Zb., súdy nerozlišujú pri priznávaní náhrady škody vzniknutej v dôsledku nezákonného rozhodnutia, ktoré neskôr bolo na základe sťažnosti pre porušenie zákona zrušené, medzi právnym základom náhrady škody podľa ustanovenia § 421 O. z. a podľa ustanovenia § 426 O. z., vychádzajúc z prechodného ustanovenia § 28 zákona č. 58/1969 Zb. Svoje rozhodnutie potom odôvodňujú právnym názorom, že na daný prípad treba aplikovať ustanovenie § 421 O. z. so zreteľom na prechodné ustanovenie obsiahnuté v § 28 ods. 2 uvedeného zákona. Z tohto zákonného ustanovenia sa niekedy vyvodzuje, že po účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. treba podľa ustanovenia § 421 O. z. riešiť i prípady, ktoré spadajú pod ustanovenie § 426 O. z., ku ktorému však neboli do vydania zákona č. 58/1969 Zb. vydané žiadne vykonávacie predpisy.

Ide tu o dva odlišné právne dôvody náhrady škody. Podľa ustanovenia § 421 O. z. zodpovedá organizácia občanovi za škodu, ktorá bola spôsobená porušením právnej povinnosti. Vzhľadom na to, že ustanovenie § 426 O. z. výslovne stanoví, že štátny orgán zodpovedá aj za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa úpravy obsiahnutej v osobitných predpisoch, treba z tohto porovnania vyvodiť jediný záver, že zodpovednosť podľa ustanovenia § 421 O. z. je odlišná od zodpovednosti podľa ustanovenia § 426 O. z. a že teda nemožno škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím subsumovať pod ustanovenie § 421 O. z., pretože potom by bolo ustanovenie § 426 O. z. nadbytočné. Ak ku škode došlo tým, že bol porušený zákon, ide nepochybne o prípad, ktorý spadá pod ustanovenie § 426 O. z. a nie pod ustanovenie § 421 O. z.

Napokon z výslovného znenia § 28 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. vyplýva, že podľa doterajších predpisov (§ 421 O. z.) sa rozhodne o nárokoch na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, ku ktorému došlo pred začiatkom účinnosti tohto zákona. Treba v tejto súvislosti zdôrazniť, že podľa ustanovenia § 421 O. z. nemožno pravda riešiť prípady náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

---

¹⁾ zákona č. 141/1961 Zb. (ktorého úplné znenie so zmenami a doplnkami bolo vyhlásené pod č. 148/1973 Zb.).

²⁾ zákona č. 140/1961 Zb. (ktorého úplné znenie so zmenami a doplnkami bolo vyhlásené pod č. 113/1973 Zb.).